

Maria Mercè Roca

Escriptora. Publica 'Nosaltres, les dones'

A Maria Mercè Roca la dedicació política, primer com a diputada i després com a regidora a l'Ajuntament de Girona –càrrec que deixarà el maig de l'any que ve–, li ha pres temps d'escriptura. Després de cinc anys de silenci, torna amb un recull de contes, 'Nosaltres, les dones', publicat a Rosa dels Vents

CRISTINA CALDERER

“M’agradaria fer-me gran amb serenitat”

◆◆◆◆◆ Anna Ballbona

Tots els contes d'aquest llibre són protagonitzats per dones que es troben en diferents edats vitals. D'on ve la tria?

L'editorial em va demanar que escrivís alguna cosa. Jo ja tenia tres contes escrits i vaig veure que eren protagonitzats per dones i aleshores vaig dir: aquí hi ha una via que es pot continuar i em va agradar. Sé perfectament que no és una cosa nova, però també penso que les dones no s'acaben, que hi ha moltes coses per dir-ne, per convertir-les en protagonistes potents. Es poden mirar des de molts angles. En aquell moment em vaig sentir molt còmoda fent això.

Autora de novel·les, narrativa breu, narrativa infantil i juvenil, i guions per a televisió, guardonada amb alguns dels premis literaris més destacats del país, l'últim llibre que vas publicar va ser *Mil revolts*, premi Barcanova de literatura infantil i juvenil 2012. Just abans vas publicar la novel·la *Bones intencions* (Colum-

na, 2011). ¿Com ha estat aquesta reconexió amb l'escriptura?

Em va agradar molt tornar a escriure. La vida et porta per uns camins o per uns altres, i penses: ja escriuré. Però ¿te'n recordaràs, d'escriure? ¿En sabràs, una altra vegada? M'ho he passat molt bé, fins al punt de dir: per què no escrivies abans? La feina de regidora és molt absorbent, no te l'acabes. Buscar aquest espai per fer aquest llibre m'ha costat, però m'ha alegrat molt. M'ha permès posar a l'altre costat de la balança el fet d'escriure. El dia a dia polític és més dur, més agre. Agraeixo a l'editorial que em demanés que escrivís. L'escriptura és com un enamorament. Qualsevol excusa per anar a veure la persona que estimes és bona i el cap se te n'hi va pensant-hi... Doncs una mica m'ha passat igual.

En alguns contes impera la tendresa o la injustícia i en d'altres hi ha resolucions més cap a la ironia o fins i tot la mala bava.

“LES DONES NO S'ACABEN, HI HA MOLTES COSES PER DIR-NE, PER FER-LES PROTAGONISTES POTENTS”

Les nenes d'aquest llibre no són gaire felices. Hi ha una nena que té por que a la seva mare la posin a la presó, n'hi ha una altra de desolada perquè la seva amiga no apareix, o una altra que té enveja. Són nenes que ja pateixen, perquè penso que en la infantesa també hi ha molt de dolor. A vegades hi ha més dolor en la infantesa que no pas en les meves dones de l'edat madura, que ja estan com conformades i que han après a treure de la realitat allò que poden. Jo trobo que això és ser molt savi. Hi ha una dona, en el conte *Encara*, que és una dona gran que fa el repàs de totes les coses que encara pot fer: sé que estic en una etapa que és el final, que he d'anar perdent una independència que jo tinc, però disfruto de la que encara tinc. Encara puc fer el dinar per als meus fills, la meva neta encara em té com a referència, etcètera.

O encara puc fer una llista de com vull que sigui el meu enterrament, cosa que apareix en un altre conte.

Sí, hi ha algunes persones que ho fan. Serveix com per fer repàs de la vida. Dius: escolta, és que ens hem d'espavilar i aquestes assignatures pendents s'han d'aprovar aviat perquè no saps mai quan se t'acaba la convocatòria.

¿Arribaries a dir que en la societat d'ara la nena o la jove s'ha d'alliberar de tot de viaranys molt marcats? Penso que la meva infantesa i adolescència van ser molt pitjors del que va ser després la meva vida de dona adulta. I no les canviaria per res del món. Sí que hi ha aquesta mitificació que diu que la infantesa i l'adolescència són llocs fantàstics. Jo penso que no. Penso que és un lloc on s'està molt desvalgut a vegades, per molt que la gent gran s'esforci per protegir-te. I tampoc volia fer unes infanteses molt ensucrades sinó fer una cosa molt real. En les infanteses hi ha sofriment, hi ha por...

Hi ha un conte que remet als presos polítics.

Aquest era un dels que ja tenia escrits. Quan el vaig escriure era ben bé quan molta gent anava a la presó, quan érem citats... I vaig voler fer parlar la nena perquè segurament moltes criatures de moltes cases de polítics han passat por. Per molt que se'ls hagi volgut protegir, segur que hi ha hagut molta por en aquell moment d'incertesa. El dinar de Nadal que retrato aquí és el dinar que hi ha hagut a tantes cases de Catalunya.

La imatge que dones de la vellesa és d'una certa serenitat.

Si hagués de demanar un desig seria: m'agradaria fer-me gran amb serenitat i conformant-me. O sigui, acceptar l'envelliment. Crec que molta gent no accepta l'envelliment físic. Molta gent s'enfada perquè es va fent gran. I com que no hi ha solució, és una empipada que una mica ens la podríem estalviar. Jo l'entenc, eh. L'important és no abandonar, saber estar i acceptar aquesta decadència, per la teva felicitat i la dels que t'envolten. Per això aquest conte que es diu *Encara és important*.

Un altre conte sembla un homenatge a la pintora Olga Sacharoff i l'exposició que en va fer el Museu d'Art de Girona.

Aquesta exposició va ser fantàstica. Per a mi va ser un descobriment. No la coneixia. I realment et preguntes: com pot ser que no sigui coneguda? La vaig anar a veure un parell de vegades. I allà dintre se'm va ocórrer fer aquest joc: el joc de supervivència que fa una parella, que, dintre de la feina, dels compromisos de cada dia, de l'estrès, busca un espai per a l'amor, com pot ser una exposició com aquesta.◆

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

LA INFLUÈNCIA D'AUGUST STRINDBERG (1849-1912) EN EL TEATRE EUROPEU HA ESTAT CRUCIAL. COM A NOVEL·LISTA, L'AUTOR SUEC ÉS CONEGUT PER LLIBRES COM 'LA SENYORETA JÚLIA', 'TOT SOL' I 'LA GENT DE HEMSÖ'

WIKIPEDIA

Un Strindberg fora de l'infern

DAMIÀ ALOU

Johan August Strindberg és la gran figura de les lletres sueques i un dels dramaturgs més coneguts i influents del teatre europeu. No tan sols va tenir un gran èxit en vida, sinó que va fer un trànsit subtil i sense escarafalls del naturalisme a un estil que va obrir les portes a l'expressionisme, el surrealisme i fins i tot el teatre de l'absurd. *La sonata dels espectres*, una de les seves darreres obres, fou muntada quatre vegades per un altre suec immortal, Ingmar Bergman, i fins i tot inspirà la pel·lícula més hipnòtica de Manuel Gutiérrez Aragón, *Sonámbulos* (1978).

Strindberg va néixer el 1849, fill d'un comerciant i de la que havia estat majordoma i amant del seu pare. Tot i que va tenir una infantesa còmoda, ell se sentia desgraciat, per la severitat del seu pare i sobretot perquè sempre va ser molt conscient de la diferència de classes entre els pares (no és casual que un dels volums de la seva autobiografia es digui *El hijo de la sirvienta*, i l'altre, *Fermentación*). De jove ja era un dramaturg i periodista reconegut, i inicià la seva vida amorosa amb un *ménage à trois*, al principi platònic, amb el baró Wrangel i la seva dona, amb la qual s'acabaria casant quan el baró amplià el triangle a quartet amb una noia de 19 anys. La consagració com a escriptor li arriba amb la novel·la *El salón rojo* i amb l'obra teatral *Måster Olof*. Tot i que va afirmar que només escrivia teatre per facilitar la carrera de la dona (a qui havia promès un brillant futur com a actriu), seria en aquest gènere on acabaria guanyant més renom, sobretot gràcies a *La senyoreta Júlia* i les seves

peces anomenades "de cambra". Però la seva relació amb el públic no va ser sempre fàcil. De fet, va escriure *La gent de Hemsö* (1887), la novel·la que ara publica L'Avenç amb molt bona traducció de Carolina Moreno Tena, a instàncies del seu editor, ja que el seu llibre anterior, *Casarse*, subtítulat *Dieciocho historias de matrimonios con prólogo*, un dels pamflets antifeministes més violents de la literatura sueca, havia fet caure enormement la seva popularitat. I és curiós que, a l'hora de guanyar-se l'afecte perdut del públic, Strindberg apel·lés al naturalisme pur i dur, creant una novel·la absolutament zoliana de lluita per la vida, d'aprenentatge, ambientada en aquesta illa de Hemsö, de l'arxipèlag d'Estocolm, basada en l'illa de Kymmendö, el paradís estiuenc de la seva joventut.

L'argument del llibre és d'allò més senzill: el jove Carlsson arriba a l'illa contractat per portar la granja de la vídua Flod. I la primera frase ja ens diu l'efecte que provocarà aquest personatge entre els nadius: "Va arribar una tarda d'abril, com un terbolí". Com el mateix Strindberg, Carlsson és qualcú que es vol menjar la vida a mossegades, que ho sap tot i ho prova tot (Strindberg sempre va ser un cul inquiet que va abraçar el socialisme, el nihilisme, la religió, l'alquímia, l'esoterisme, el gnosticisme, la teosofia, la bogeria, Swedenborg), i que vol fer carrera a la granja.

Els cops de puny de l'autor

Hi ha un paràgraf que retrata perfectament tant el personatge com l'autor. Una nit Carlsson es fica al llit, i allà, ens diu Strindberg, "es va sentir molt més senyor de la seva persona, com un empelt que ha arrelat i està preparat per escindir-se de l'ar-

LA GENT DE HEMSÖ
AUGUST STRINDBERG
L'AVENÇ
TRADUCCIÓ DE CAROLINA MORENO TENA
176 PÀG. / 17 €

EL TEMA DE STRINDBERG ÉS LA LLUITA: NO EL COMBAT FÍSIC, SINÓ L'ESFORÇ PER ANAR AVANÇANT ENMIG DE L'AIGUAMOLL DEL TEMPS I LA VIDA

bust mare i viure la seva pròpia vida, i tirar endavant la seva pròpia lluita, amb molt més esforç però també amb molta més il·lusió". Perquè, com veurà el lector Kafka, el tema de Strindberg és, com el de Kafka, la lluita; no la lluita física, sinó l'esforç per anar avançant enmig de l'aiguamoll del temps i la vida intentant trobar una esperança i sabent que totes són falses (o que potser no calen). Carlsson lluita contra tots: contra la incomprensió, la ignorància, els elements, la societat tancada de Hemsö. La teranyina que teixeix Carlsson amb la resta de personatges potser no té la cadència inexorable de les obres de Flaubert o Stendhal, però l'atenció als detalls de la natura sorprèn als que només coneixem l'obra més extrema de Strindberg, el seu cant a la mania persecutòria que és *Inferno* o els personatges al·lucinat de les seves darreres obres teatrals. Ben al contrari, *La gent de Hemsö* és serena, reposada, on l'autor mira cap enfora més que cap endins, i on aconsegueix transmetre el pas del temps d'una manera tan senzilla com: "Va arribar la primavera, les orenetes refeien els seus nius i el professor va tornar a l'illa".

Kafka anotà al seu diari: "Avui em sento bé perquè he llegit Strindberg. No l'he llegit per llegir-lo, sinó per estrènyer-me contra el seu pit. ¡Aquesta fúria, aquestes pàgines aconseguides a cops de puny!" Strindberg, un home molt més terrenal i que presumia de preparar-se sempre ell mateix el cafè, ens omple del vertigen de la vida i aconsegueix portar-nos a la seva visió del món, no sempre fàcil, no sempre agradable, però que sempre ens fa aprendre alguna cosa. Porteu-mos més Strindberg en català, si us plau. ♦♦

A Deia sempre hi ha plaga de lluna

VÍCTOR OBIOLS

Aquesta traducció és una magnífica targeta de presentació de la poeta Laura Riding Jackson (1901-1991) en el món hispànic. Nord-americana d'origen jueu, va estudiar a Cornell University i va emigrar a Anglaterra, on inicià una relació amb Robert Graves. Paul Auster n'ha lloat la maduresa, en recordar que als 40 anys, quan molts poetes encara no han assolit el seu punt àlgid, publicà una antologia de la seva poesia, i la situa en un lloc preeminent en l'avantguarda poètica anglosaxona dels anys 1920-1930. Alguns la recorden com a musa de Robert Graves, amb qui va conviure al poble mallorquí de

Deià del 1929 al 1936. Una de les gràcies del poema *Laura y Francisca* és, justament, el fet que fou escrit durant la seva estada a l'illa, i n'hi ha diverses referències, tant al poble com a persones i llocs que freqüentà.

De fet, la primera edició va ser composta (amb plom!) a la impremta que va crear Graves a Deià, The Seizin Press, per no haver de dependre del món editorial. L'edició actual recull la segona versió (1980) revisada, la primera (1931) i, fins i tot, un facsímil d'aquesta edició primerenca on veiem les anotacions fetes amb llapis per la mateixa poeta. Les vicissituds filològiques del

text les explica prolixament la poeta i traductora del volum Nicole d'Amonville en un pròleg en què també fa un esbós biogràfic i crític de Riding, una autora massa desconeguda per aquests verals. I D'Amonville, que ja és experta a ser reparadora de torts, ha posat aquesta llavor que podria tenir futur. Recordem

WIKIPEDIA

la seva edició de versions del poema shakespearà *El fènix i la tórtora*, o l'exhumació del poema sobre Maria Magdalena de Rilke. Sempre troba petites joies que és bo de rescatar. Ens conta que Riding tenia una concepció molt particular de la poesia; la considerava una

LAURA Y FRANCISCA
LAURA (RIDING)
JACKSON
PUNTO DE VISTA
TRAD. NICOLE D'AMONVILLE
178 PÀG. / 18,90 €

pràctica de coneixement profund de la realitat, i li conferia alhora una aura no exempta de religiositat. De fet, el seu excés de zel, la seva honesta escrupolositat, la va allunyar dels cercles literaris fins a la renúncia total a la poesia: el credo que ofereix esperança en una parla superior, que toca la perfecció i cerca la veritat, li semblava incompatible amb l'ofici que vincula l'esperança a uns rituals verbals que fan la cort a la sensualitat i poca cosa més. Riding no s'envanava de la seva identitat femenina, i es volia poeta, més que poetessa. Hi ha aquell epigrama atribuït a Santiago Rusiñol: "De poetesses i poemaris / a l'Infern n'omplen armaris". Més enllà de la sociologia literària, aquesta reivindicació de Riding pot ser el començament d'alguna cosa. ♦♦